

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

پیدایش خط و انواع آن

چه عواملی اسلوب خط را تشکیل میدهد

جعل چیست و برای کشف آن چه باید کرد

در شماره های قبل راجع به پیدایش خط - کاغذ و قلم بحث شد اینک به بحث تاریخچه مرکب و نقشیرا که در قسمت جعل ایفاء مینماید خواهیم پرداخت تا داستانهای و بازیها و دادرسان و وکلاء و کارشناسان باهم تشریک مساعی نموده و با تمام قوا با این جرم مهم که در کلیه شئون حیاتی کشور رخنه نموده مبارزه کرده و ریشه این فساد را که پایه و اساس حیات فردی و اجتماعی ما را متزلزل نموده است خشک کرده و در تعقیب و کشف آن نهایت درجه جدیت و علاقه را بکار برند.

تعریف مرکب

مرکب بمعنای اعم ماده ایست که جهت ترسیم خط و رسم و طرح کپی و نقاشی صورت و اشکال و چاپ روی کاغذ و موادی که بمنزله کاغذ است استعمال میشود. این عنوان متضمن دو حالت مشخص از لحاظ مواد رنگی میباشد. حالت اول روانی و سیالی آن که بصورت مرکب تحریری بوسیله قلم یا قلم مو استعمال میشود.

حالت دوم عبارت از خمیر لزوج و چسبنده ایست که بصورت مرکب چاپ درآمده و از طریق انتقال نقاشی حروف یا صفحات منقور روی سنگها یا نظائر آن در روی کاغذ میباشد. مرکبهای تحریری ماده سیالی است که محتوی مواد رنگی بصورت محلول یا تعلیق یا بهره دو صورت میباشد.

از هر نوع رنگی و بهره درجه از همان رنگ تهیه میشود بهترین انواع آن مرکب سیاه است و قرمز و آبی و سبز هم معمولاً مورد استعمال قرار میگیرد. بین مرکبها اقسامی وجود دارد که کمتر مورد نیاز مندی واقع میشود از قبیل مرکب نشان و علامت - مرکب نامرئی.

مرکب در عهد حقیق

قدمت مرکب از خط زیادتر است. مرکب مانند خط از آثار قدیمه است زیرا قبل از اینکه برای ترسیم خطوط الفباء استعمال شود حکم رنگ را داشته که اشکال و تصاویر و تزیینات را با آن انجام میدادند و این عمل در داخل و خارج بناهای عمومی و خصوصی صورت میگرفت و در حقیقت پس از طی مرحله نوشتن روی سنگهای منقور و بکار بردن برای ترسیم صورت و اشیاء بمرحله ترسیم خطوط وارد گردید.

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

آشوریه‌ها کلیه وقایع تاریخی خود را روی آجر و خشت ترسیم مینمودند که فعلاً پایه و اساس مآخذ تاریخی شده است اتروری (Etrurie) که از نواحی قدیم ایتالیا و بین تیبر (Tibre) و آپنین (Apennins) واقع است و امروز به تسکان (Toscane) معروف است از قرن ۱۵ قبل از مسیح دارای فرهنگ و تمدن خاصی بوده و سکنه آن از نژاد آریائی تشکیل میشده که تا کنون نتوانسته‌اند مفتاح زبان آنانرا کشف نمایند و کلیه خطوط آنان روی سنگهای حجاری شده با مرکب نوشته میشد و نیز با مرکب روی ظروف سفالین تصاویر را نقاشی مینمودند که برنار پالیسی (Bernard Palissy) در مقام تکمیل آن برآمد. در دوره جهالت که بشر بحال توحش بود مرکب عبارت از ذغال نرم شده بود که با آب مخلوط مینمودند و تفهیم و تفهم بوسیله اشکال صورت بگیرفت و مواد دیگر بر آن هم غیر از ذغال برای کتابت و رنگ آمیزی بکار میبردند.

مرکب در مصر

مصریه‌ها کلیه خطوط هیروگلیف خود را با مرکب روی کاغذهای پاپیروس مینوشتند و در کاوشهایی که در قیور مصریه بعمل آمده است هنوز آثار مرکب روی کاغذ باقی است و بخوبی میتوان نوشتجات را خواند و در قیور سلاطین سنجمله کئوپس (Chéops) کفرن (Chéphren) و می کریئوس (Mykérios) که از اهرام ثلاثه معروف مصر است تعداد زیادی کتب و نوشتجات که با مرکب روی پاپیروس نوشته شده پیدا شده است و در موزه‌های برلن - لندن - پاریس - وائیکان و تورن مقدار زیادی از این نوشتجات مصریه موجود است که هنوز رنگ مرکب آن محو نشده است.

مرکب در ایران باستان

کلیه تعلیمات زرتشت که کیش مزدیسنی را تشکیل میدهد و معرف تمدن ایرانیان است با مرکب نوشته شده زیرا مراحل اعتقادات بشر نماینده مراحل استعداد و تمدن او است. کتاب اوستا که هدف آیات اخلاقی آن که گاتها باشد تربیت و آموزش و پرورش انسان کامل است و بانسان و فناء بعد - شجاعت - پاکي - شرافت - راستگویی - درستکاری - عدالت - سلامت نفس - برد باری و حسن عهد و همان نوازی و سایر مزایای اخلاق را میآموزد و بشر را از بطلالت و بیعت و فناء و انگل بودن بیرون آورده و به عمران و آبادی این جهان ارشاد نموده و دنیا را مزرعه آخرت دانسته است، تمام این تعلیمات و سایر مطالب دیگر که در سایر ابواب آن مندرج است بر طبق او امر گشتاسب که قبول دین زردشتی را نموده بود روی دوازده هزار پوست گاو با مرکب نوشته شده بود که اسکندر یونانی وقتی بایران غلبه کرد قسمت اعظم آنرا از بین برده و بقیه را هم بکشور خود فرستاده تا یونانیها از این تعلیم بهره مند شوند و سر مشق امور معاشی و معادی خود قرار دهند فقط قسمت جزئی از آن باقی مانده که فعلاً مدار عمل پیروان کیش زردشت میباشد.

تعلیمات این کیش بقدری تأثیر در دانشمندان یونانی کرده بود که فیثاغورث حکیم یونانی در نزد مؤبدان ایرانی در قسمت خنود نفس و مباحث دیگر فلسفه آموزش مینمود.

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

قدیم ترین آثاری که به خط و زبان پهلوی با مرکب نوشته شده است دو قباله ملکی است که در ایالت اورامان کردستان چند سال قبل بخط پهلوی اشکانی و زبان پهلوی در روی کاغذ پوست آهو بدست آمده است و تاریخ آن مربوط به ۱۲۰ سال قبل از میلاد مسیح است که مفاد آن اینست :

دولت خریدار را ملتزم نموده که اگر باغی را که خریداری میکند آباد نگاه ندارد و آنرا ویران سازد باید مبلغ معینی بعنوان جریمه بپردازد.

این قباله معیار توجه پادشاهان ایران نسبت به عمران و آبادی کشور و رفاه و آسایش اهالی و تولید ثروت میباشد .

آئین مانی و فصولی از عهد جدید و نیز قسمتهائی از کیش بودائی از طرف مستشرقین در خرابه های شهر تورقان که ایالتی از ترکستان چین و در ناحیه کوهستانی تیان شان در شمال غربی چین واقع است و سابقاً در دست ایرانیها بوده و بعد ترکان بر آن دست یافته اند و مدتی مرکز مانویان بوده اسناد و نوشتجاتی پیدا شده که روی پوست آهو یا بز با مرکب نوشته شده که خطوط آن نوعی از خط پهلوی است .

مرکب در زمان موسی ۴

در زمان حضرت موسی نیز از مرکب صحبت شده و بان آشنائی داشته اند .

در تورات باب ۳۶ از کتاب ارمیای نبی در آیات ۱۷ - ۱۸ میگوید :

از ماروک سوال کرده گفتند ما را خبر بده که تمامی این سخنان را چگونه اذدهان او نوشتی .

ماروک بایشان گفت تمام این سخنان را از دهان خود برای من خواند و من با مرکب در طومار مینوشتم .

و نیز در باب نهم در کتاب حزقیال نبی آیه ۲۰۱ میگوید :

و او به آواز بلند بگوش من ندا کرد گفت و کلای شهر را نزدیک

یا وروهر کس آلت خراب کننده خود را در دست خود بدارد .

و اینک شش مرد از راه دروازه مالیاتی که بطرف شمال متوجه

است آمدند و هر کس تبر خود را در دستش داشت و در میان ایشان یک مرد

ملبسی شده به کتان بود و دوات کاتب در کمرش و ایشان داخل شده نزد مذبح برنجی ایستادند .

مرکب در روم و یونان

رومیها از بعضی ماهیها مایع ارغوانی تحصیل سینمودند و کلیه مکاتبات آنان

بان مایع انجام میشد .

امپراطورهای روم کلیه فراسین را با مرکب ارغوانی مینوشتند و این مرکب

اختصاص با امپراطور و سلاطین داشت و اگر کسی غیر از امپراطوران بارینگ ارغوانی مکاتبه

مینمود محکوم باعدام میشد .

طریقه کشف چهل در عصر حاضر

در تمام کتب قدیمی که اهمیت شایان دارد و تا امروز بدست ما رسیده است روی طومارها و الواح سوم آلوده شده با مرکب مینوشتند .

در پمپئی (pompeii) کتب خطی یونانی و لاتینی پیدا شده که با مرکب نوشته شده است .

پلین (Pline) که یکی از طبیعی دانهای رومی بود برای نجات دادن اهالی هرکولانوم و پمپئی که در نتیجه آتش فشانی کوه وزوو (Vésuve) همه چیز خود را از دست داده بودند رفته بود و نسخ و طومارهایی که با مرکب نوشته شده بود در آنجا پیدا نمود ولی بدبختانه در نتیجه استنشاق ایخره و گاز خفه کننده حیات خود را از دست داد .

مرکب ویرژیل (Virgile) و اتیکان که در قرن ۴ بوده و مرکب پالیمپ سست (Palimpseste) یعنی مرکبی که دو مرتبه از بین برود و خطی که روی کاغذ پوستی که نوشته شده معو پاک گردیده و مجدداً آن پوست را بکار برند از مرکب های عالی روم بوده است . یونانیها کلیه یادداشتها و نوشتجات را روی پوستها با مرکب مینوشتند .

دیوان همر (Homère) شاعر یونانی با مرکب نوشته شده بود و مرکب آن از مرکبهای اعلا است که هنوز قابل خواندن است و در موزه لور (Louvre) موجود است . در اغلب غرفه های موزه لور مقدار زیادی از ظروف و کوزه ها وجود دارد که روی آن قبوض و مفاصای مالیاتی بزبان یونانی نوشته شده است .

دو نقاش معروف آنتی که موسوم به میکون (Mycon) و پولین بوت (Polygnote) بودند با تفاله انگور و یا درد شراب نوعی مرکب درست کردند که به تروژینون (Truginon) موسوم بود و با این مرکب تابلوهای نقاشی درست کرده بودند که فعلاً موجود است . مرکب مقدار زیادی از اسناد رسمی و دولتی از قرن ۹ تا ۱۷ مطالعه شده و در معرض آزمایش قرار گرفته است این مرکبها پست تر از مرکب پالیمپ سست بوده و کلیه نوشتجات که با این مرکب نوشته شده روشن و کم رنگ است .

از قرن ۱۲ تا قرن ۱۵ مرکب در عالم ترقیات زیادی کرده و عامل بزرگی در تکمیل خط بوده است .

مرکب در اسلام

قبل از ظهور اسلام شعراء دوره جاهلیت و شعراء مخضرمین از قبیل اسرؤالقیس - نابغه ذبیانی - زهیر بن ابی سلمی و عترة العبسی - عمرو بن کلثوم - طرفة بن العبد - اعشى قیس - حارث بن حلزة و لبید بن ربیعۃ اشعار خود را روی پوست حیوانات و استخوان و کاغذ پاپیروس با مرکب نوشته و اغلب در سوق عکاظ اشعاری را که مرتجلا میگفتند یا خودشان یا دیگران روی کاغذ پاپیروس و یا پوست نوشته آویزان مینمودند که به سبعه معلقه معروف بود قرآن کریم که کلیه آیات آن بحضرت رسول اکرم (ص) وحی شده بود با سر عثمان زیدین ثابت و عبدالله بن الزبیر و سعید بن عاص و عبدالرحمن ابن حارث بن هشام کلیه آیات را که روی استخوان کت گوسفند و پوست و برگ خرما نوشته شده بود و آنچه در سینه های صحابه محفوظ

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

بود جمع آوری کرده و بصورت مصحف واحدی در آوردند که مورد تصویب حضرت امیر علیه السلام واقع گردید .

در قرآن مجید سوره مبارکه الکهف آیه ۱۰۹ راجع به مرکب اشاره شده و میفرماید :

قل لو كان البحر مدادا لكلمات ربي لنفد البحر قبل ان تنفد كلمات ربي ولو جئنا بمثله مددا

بگو ای محمد اگر دریا مرکب شود برای درج کلمات خدا قبل از خاتمه کلمات محتویات دریا تمام شده ولو اینکه امثال و نظایر دریاها باو کمک نماید . چنانکه یکی از شعراء میفرماید :

**کتاب فضل تورا آب بحر کافی نیست که تر کنی سر انگشت و صفحه بشماري
مرکب در عصر جدید**

مرکبهای ایتالیا و اسپانی در قرن ۱۶ عالیترین مرکبهای عالم بوده و خطوط لئون دهم (Léon X) ژول دوم (Jules II) ماکیاول (Machiavel) گیشاردن (Guichardin) دوک دوتولد (Duc de Tolède) شارل پنجم (Charles V) طوری نوشته شده که هر ناظر و بیننده در موزه خانه‌ها که این نوشتجات را ببینند بنظرش میآید که این مرکب ها تازه است ولی نوشتجات بوسوئه (Bossuet) مادام دوسونیه (Madame de Sévigné) بوالو (Boileau) مادام دو متته نون (Madame de Maintenon) و ماداموازول دولوالیر (Mademoiselle de la Vallière) و مازان (Mazarin) هر چند خیلی جدید است ولی مرکب آن زرد و قرمز یعنی سوخته است و برای همین مرکب بد خسارات زیادی باین نوشتجات وارد آمده که تقریباً از حیزانتفاع آنها را خارج ساخته است .

در ابتدای قرن ۱۷ ساختن مرکب روبرووال گذاشت و مرکبهای براق و درخشانی درست میکردند ولی نیم قرن که میگذشت زرد شده و دو قرن دیگر کاغذ را میخورد .

هر قدر از اوراق و نوشتجاتی که از آن عصر بدست آمده سوخته بنظر میرسد و خاک میشود مثل اینکه باآلات برنده آنها را قطعه قطعه نموده باشند .

صفات مرکب

- ۱ - مرکب باید زلال و صاف باشد .
- ۲ - یکسان و یکنواخت از قلم جاری شود .
- ۳ - روان باشد و غلظت نداشته باشد .
- ۴ - مرکب نباید ته نشین داشته باشد .
- ۵ - روی آن روکش بشکل کپک ایجاد نشود .
- ۶ - آثارش در روی سطح کاغذ نباشد .

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

- ۷ - رنگ آن در تمام الیاف کاغذ نفوذ کند بدون اینکه پخش شود .
- ۸ - آثار آن در روی کاغذ قابل ستردن و شستن باشد .
- ۹ - بوسیله تراشیدن از بین نرود .
- ۱۰ - موادمسمی نداشته باشد .
- ۱۱ - قلمهای فولادی و فلزات دیگر را فاسد نکند .
- ۱۲ - آثار آن در روی کاغذ زود خشک شود .
- ۱۳ - براق و جلا نداشته باشد .
- ۱۴ - رقیق و سیال باشد .
- ۱۵ - در موقع نوشتن حروف را واضح و نمایان کند .
- ۱۶ - رطوبت و آب آنرا در روی کاغذ خراب ننماید .
- ۱۷ - در اثر مرور زمان در روی کاغذ تغییر رنگ ندهد .
- ۱۸ - اگر بوسیله خشک کن خشک شود لکه‌ای از خود باقی نگذارد .
- ۱۹ - در هوا و دوات فاسد نشود .
- ۲۰ - مرکب نباید بقلم پیچسبد و باید برعکس در موقع اصابت قلم بکاغذ جاری شود .

اقسام مرکب

اقسام عمده مرکب که برای نوشتجات مرئی یا غیر مرئی و سایر امور استعمال میشود عبارتند از :

- ۱ - مرکب دوده .
- ۲ - مرکب بقم .
- ۳ - مرکب مازو و آهن .
- ۴ - مرکب آنیلین .
- ۵ - مرکب سیاه .
- ۶ - مرکب رنگی .
- ۷ - مرکب چین .
- ۸ - مرکب کپی .
- ۹ - مرکب چاپ .
- ۱۰ - مرکب چاپ سنگی .
- ۱۱ - مرکب پاک نشدنی .
- ۱۲ - مرکب ساده .
- ۱۳ - مرکب مضاعف .
- ۱۴ - مرکب طلائی .
- ۱۵ - مرکب سرخ .
- ۱۶ - مرکب نقاشی .

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

در قدیم نوشتجات را با عنبر و مشک مینوشتند و این دوماهه را نیز برای معطر نمودن مرکب بکار میبردند .

فردوسی در شاهنامه میگوید :

به فرمازش بر نامه خسروان   به عنبر نوشتند بر برنیان

عنبر عبارت از نوعی فضولات نهنگ است که موسوم به کاشالو (Cachalot) یا ماهی عنبر است که بوی آن خوشبو و وزن آن از پانصد گرم تا ده کیلو گرم میرسد در دریای ژاپن و جزایر ملوک (Moluques) و جزیره مادا کاسگار (Madagascar) و حتی در آنتیل و حوالی برمودا (Bermuda) که محل کنفرانس چهار جانبه است میباشد و اغلب روی دریا دیده میشود و با از روده های این نهنگ بیرون می آورند.

مشک را هم از آهو میگیرند و این مدفوع بین ناف و آلت تناسلی آهو وجود دارد و مشک آهوهای بنگال و تبت بهترین مشکها بوده و بوی آن غیر قابل تحمل است.

فوائد طبی مرکب

- ۱ - مرکب از لحاظ مازوئی که دارد قابض است و بعنوان دواهای قابض که در اصطلاح طبی آسترژان (Astringent) میگویند بکار میرود .
- ۲ - ضماد آن بر پیشانی جهت جلوگیری از خون بینی که آنرا رعاف و با اصطلاح طبی ایپس تاکیسیس (Epistaxis) معروف است نافع میباشد .
- ۳ - جاذب حرارت انواع تبها است و آنرا کف دست و کف پا میمالند .
- ۴ - محلل اورام است .
- ۵ - مخلوط آن با سرکه جهت رفع سوختگی بکار برده میشود .
- ۶ - برای جلوگیری از ریختن مو که به داء الثعلب معروف و همان مرض گری روباه است که آنرا در طب آلویسی (Alopécie) میگویند بکار میرود .
- ۷ - آشامیدن دو مثقال مرکب با آب سرد رافع سموم عقرب است .

ساختن مرکب

هر مرکبی یکنوع فورمول برای ساختن دارد که نیازی بذکر تمام آنها نیست و این مقاله گنجایش آنرا نخواهد داشت ولی اجزاء مرکبی که از زمان یاقوت ساخته شده بشرح زیر است و برای تهیه آن معادل اجزاء ترکیبیه بزبان فرانسه ذکر شده است که در موقع مراجعه بداروخانه ها بدست آوردن آن کار سهل و آسان باشد .

۱۰ گرم	Noir de fummée	۱ - دوده
۲۰ گرم	Noix de galle	۲ - مازو
۵ گرم	Couperose verte ou sulfate de fer	۳ - زاج قبرس
۵ گرم	l'feuille de myrte	۴ - برگ مورد

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

۵ گرم	Henné	۵ - حنا
۴ گرم	Sel d'ammoniac	۶ - نوشادر
۳۰ گرم	Gomme arabique	۷ - صمغ عربی
۱ گرم	Safran	۸ - زعفران
۱ گرم	Sucre candi	۹ - نبات مصری

توضیح آنکه اینمقدار درم بوده و برای تسهیل آن را تبدیل به گرم نمودیم .
 اول پنجمن آب صاف در دیگ سنگی بجوشانند تا سه خمس آن باقی بماند مازو
 زاج و صمغ عربی و برگ مورد و حنا هر یک را جداگانه در ظرفی کرده و از آن آبجوش
 در هر یک ریخته تا معمور گردد بعد دوده را که خالك آلود نباشد در پارچه کرباسی آب ندیده
 کرده و در خمیر گرفته در تنور گرم بگذارند تا پخته شود و روغن آن زایل گردد بعد دوده
 و نشادر را در هاون ریخته با صمغ حل نمایند پس آب مازو و زاج و حنا و مورد را صاف
 کرده با یکدیگر مخلوط نمایند و بعد در دیگ ملایم بجوشانند و تجربه نمایند که چون
 روی کاغذ بنویسند منتشر نشود پس از اینکه از امتحانات خوب درآمد از دیگ بیرون
 آورده کم کم در هاون ریخته تا مدت صد ساعت بسایند هر قدر صلایه بیشتر باشد بهتر
 خواهد بود بعد زعفران و نبات مصری را در آب جوشیده حل و صاف نموده بآن بیفزایند
 سپس تمام آنها را در هاون بسایند و صاف کرده در بطریها یا کوزه های سفالی بریزند
 برای اینکه مرکب خوب عمل آید معمول بود که بطریها و کوزه ها را بگردن قاطر میبستند
 و پس از طی مسافت از تهران به مشهد و بالعکس در اثر تکان این محلول کاملاً مزوج
 شده و مرکب عالی را تشکیل میداده این نوع مرکب هر قدر شسته میشد پاک نمیگردید
 و مشهور است که با یکقلم از آن سیبیت مینوشتند .

در نصاب الصیانی ابو نصر فراهی هم در ضمن اشعار چند نسخه برای مرکب
 تهیه نموده که ذیلاً نگاشته میشود :

نسخه اول

بستان دودرم دود چراغ بی نم
 مازو دودرم نیمدرم زاج سیاه
 صمغ عربی در او فکن چاردرم
 از بهر مرکبش فروسای بهم

ایضاً

هم سنگ دوده زاجست
 هم سنگ هر سه صمغ است
 هم سنگ هر دو مازو
 آنگاه زور بـ_____ازو

ایضاً

ایکه در علم خط شدی استاد
 زاج ترکی و مازوی اخضر
 صمغ بر الحجاز و ماء الورد
 من مدادی تو را بیاموزم
 دوده بذر و بی غش و بی نم
 مشک خالص نبات مصری هم

وسمه مرو در عصاره بگیری	اندکی زعفران کنش منضم
ورق زر و قره داخل کن	به چهل روز سحق کن محکم
وزن هر يك بتجربت حاصل	میشود بی گمان نه بیش و نه کم
چون محک مالیش نماید زر	نیست مثلش بفرصه عالم

مرکب چین

مرکب چین از دوده و صمغ عربی و مواد معطر درست میشود این اجزا را باهم مخلوط نموده و آنقدر میزنند تا کاملاً همزوج شود بعد مقداری روغن نخود در آن میریزند با حرارت ۵۰ تا ۶۰ درجه سانتیگراد آنرا پخته تا قوام آید سپس قطعه قطعه کرده و در معرض استفاده قرار میدهند و نیز قطعات را براق کرده اگر دست تر بآن اصابت کند کثیف نشود. بوی مرکب چین مرهون کافور برنو (Bornéo) و مشک میباشد که در خمیر مرکب ریخته میشود.

مرکب قرن نوزدهم

یکنفر شیمیدان موسوم به جیمس اشتارک (James Starck) مدت مدیدی وقت خود را بساختن مرکب صرف نمود و از ۱۸۴۲ تا ۱۸۶۰ - ۲۲۹ رقم مرکب ساخت و مدت دوام رنگهای آنها را روی کاغذهای مختلفه آزمایش نمود و چنین نتیجه گرفت که مرکب ازهیچ ملح یا نمکی نتیجه نخواهد گرفت مگر از سولفات دوفرکه نمک آهن باشد (منظور از نمک در اصطلاح شیمی این است که فلزی را جانشین هیدروژن آسیدی نمایند و آخر کلمه آسید را که به ایک (Ique) منتهی میشود تبدیل به آت (Ate) و اگر به او (Eux) منتهی شود تبدیل به ایت (Ite) نمایند مثلاً آسید سولفوریک اگر پتاسیم بجای ئیدروژن آن بگذارند سولفات دوپتاسیم میشود اسید ازتیک را اگر سرب بجای هیدروژن آن بگذارند آزوتات دوپلمب میشود و اسینسولفور را اگر سودیوم بجای ئیدروژن آن بگذارند سولفیت دوسودیم و اگر در اسید سولفوریک بجای ئیدروژن آن آهن بکار رود سولفات دوفریمیشود). بنا بتجربه این عالم شیمی دان مرکب مازو و بقم (بقم چوب سفت و محکمست که در مناطق حاره امریکا روئیده شده و اغلب از رنگها را از چوب آن میگیرند و آنرا در فرانسه کمپش (Campèche) و در انگلیسی لوچ وود (Logwood) میگویند) دوام این مرکب کمتر از مرکب مازوی خالص است و نتیجه ۲۰ سال تجسس و مطالعه و تجربه و آزمایش این مرد دانشمند موجب تهیه این فرمول شده است که مرکب آن خیلی سیاه و سیال و روان و قابل دوامست که فورمول آن بشرح زیر است:

مازو	۱۲ انس
بیچک	چند عدد
سولفات دندیگو یا سولفات نیل	۸ انس
زاج سبز	۸ انس
صمغ عربی	۴ انس

طریقه دیگر

یک کیلوگرم مازوی نیمکوبرا با ۷۵ گرم بقم مدت ۳۶ ساعت در آب خیس میکنند و مدت ۲ ساعت آنرا جوشانده در یک پارچه صافی صاف مینمایند پانصد گرم سولفات دوفور و پانصد گرم صمغ عربی بآن میافزایند ولی صمغ عربی باید قبلاً در دولیتر ونیم آب حل شده باشد سپس آنها را بهم میزنند و سه روز در معرض هوا قرار میدهند و ۴۰ قطره اسانس لاواند یا اسطوخودوس در آن میریزند که معطر شود (اسطوخودوس بیشتر در نواحی بحرالروم وجود دارد و این نباترا یونانیها بایران آورده اند و در تحفه حکیم مؤمن چنین ذکر شده که معنی اسطوخودوس حافظ روح است و بعضی معنی آنرا پاک کننده میدانند مطبوخ و پخورد آن برای مجاری تنفس مفید و برای نزله و انفلوانزا نافعست این نبات در نواحی آنتابی و کوهستانی ایران در ایالت فارس و شیراز و اغلب کوه های ایالت خراسان و افغانستان وجود دارد و ضماد آن برای ققرس و روماتیسم مفید است .)

مرکب ناسرائی

مرکب ناسرائی مدت مدیدی است که شناخته شده و هیچ آثار مرئی روی کاغذ نمیگذارد و بوسیله عوامل شیمیائی یا رنگهای مختلف ظاهر میشود این مرکب از آب پیاز در ایران تهیه میشد که پس از گرم کردن آن با رنگ زرد یا سرخ نمایان میگردد ولی در اروپا مرکب ناسرائی را با ترکیبات ذیل درست میکردند .

کلورید دوکوبالت (Chloride de cobalt) نیکل (Nickel) و نشادر (Sel d'ammoniac) و سولفات دوکوبیور (Sulfate de cuivre) ولی هندی ها درشورش و بلوای هندوستان با آب برنج و یودین (iodine) ترکیبی درست نموده بودند و کلیه مکاتبات خود را با آن مینمودند و اغلب نامه هایی که پلیسها و جاسوسهای بین المللی با یکدیگر مبادله مینمایند عبارت از لفافهای کتاب و کاغذ است که با این دو محلول نوشته میشود و پلیس های داخلی هم متوجه این معانی نیستند که آنها را سانسور نمایند زیرا در بادی امر جز کاغذ سفیدی که لفاف کتاب یا بسته شده است جز سفیدی چیزی مشهود نمیکرد فقط بوسیله حرارت به سبز تیره رنگ درمیآید و مجدداً تحت نفوذ هوای مرطوب و یا بخار آب از بین میرود .

دو نکته را در مرکب باید در نظر گرفت تا مرکب رنگ خود را از دست نداده و فاسد نگردیده و کپریکی ایجاد ننماید اول این است که مجاورت قلم فلزی با مرکب قوت و پایداری آنرا کم میکند و رنگ آن زود پرینه میشود در تمام ادوار معمول بوده است که اسناد رسمی را در غرب با پر نوشته و در شرق با نی سینوشند تا رنگ مرکب ثابت بماند ولی اگر تحریرات بوسیله قلمهای آهنی و مرکب انجام گیرد رنگ آن در اندک مدتی تغییر کرده و نوشته کاملاً غیر خوانا خواهد شد نکته دیگر این است که درعالم طبیعت ماده رنگی وجود ندارد که قوت و دوام مرکب را زیاد کند مگر سولفات دندیگو (Sulfate d'indigo) که یکنوع نمک شیمیائی میباشد .

طریقه کشف جمل در عصر حاضر

برای جلوگیری از کپک سواد مختلفه از قبیل گرد میخک - یا چند قطره اسیدفینیک یا سوپلیمه در آن میریزند که از فساد آن جلوگیری نماید .
مرکب دربطری بیشتر روشن و رنگ پریده باقی میماند ولی بالعکس در معرض هوا رنگ آن سیر و سیاه خواهد شد .

مرکب خون

ثابت ترین مرکبها خون است زیرا نوشتجاتیکه با خون یک ملت تهیه میشود و آنچه از این طریق بعنوان خون بهاء عاید هر اجتماعی میگردد ثابت تر از نوشتجات دیگر خواهد بود و این قبیل نوشتجاترا باید با نظر احترام نگاه نمود و در حفظ آن باتمام قوا کوشید زیرا اصول متخذة آن بمنزله ضابطه بوده و این قبیل ضوابط حیات یک جامعه را تشکیل میدهد .
یکی از نویسندگان فرانسه میگوید .

پیروی و غلبه حقیقت همیشه بقیمت خون و اشکها و مبارزه تمام خواهد شد که عین عبارت او ذیلاً درج میشود :

La conquête de la vérité coûte toujours du sang des larmes et de la lutte.

نویسنده دیگر میگوید جنگ هنر و صنعتی است که ملتی در مقابل ظلم و بیدادگری و لو بقیمت خون تمام شود مقاومت و پایداری میکند که ذیلاً عین آنرا نقل میکنیم :

La guerre est l'art pour lequel un peuple résiste à l'injustice au prix de son sang.

دانشمند دیگر فرانسوی میگوید :

در روز جزا خون شهدا با مرکب نویسندگان مساوی و برابر بوده و دارای ارزش واحدی میباشد .

Au jugement dernier l'encre des écrivains sera estimée au même prix que le sang des martyrs.

محمود احمد اصفهانی میگوید :

یری اسیراً فی دواة و قد اطلاق اقواماً من الاسر .

در دوات اسیروز ندانی دیده میشود که ملل را از قید اسارت رها میکند هر مرکبی دیر بازود رنگ آن محو گردیده و اثری از خود باقی نخواهد گذاشت ولی آنچه با خون برای هراجتماعی تهیه شود پایدار بوده و موجودیت و بقاء آن اجتماع را نشان خواهد داد .

نیچه (Nietzsche) فیلسوف آلمانی در کتاب خود موسوم به چنین گفت زردشت (Also Sprach Zarathustra) مینویسد که نوشتجاتی که با خون نوشته شده است

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

بیشتر از سایر نوشتجات در نزد من محبوب و مورد علاقه است که عین کلمات او را که بچندین زبان ترجمه شده است ذیلاً مینگاریم :

زبان آلمانی

Vom Lesen und Schreiben

Von allem Geschriebenen liebe ich nur das, was Einer mit seinem Blute schreibt. Schreibe mit Blut: und du wirst erfahren, dasz Blut Geist ist. Es ist nicht leicht möglich, fremdes Blut zu verstehen: ich hasse die lesenden Müszig-gänger.

زبان انگلیسی

Of reading and writing

Of all writings I love only those which the writer writeth with his blood. Write in blood, and thou shalt learn that blood is spirit.

It is no light matter to understand others' blood. I hate idle readers.

زبان فرانسه

Lire et écrire

de tous les écrits, je n'aime que ceux que l'on trace avec son propre sang. Ecris avec du sang et tu apprendras que le sang est esprit.

Il n'est pas facile de comprendre un sang étranger: je hais tous les oisifs qui lisent.

زبان عربی

القراءة و الكتابة

اننى استعرض جميع ما كتب ، فلا تميل نفسى الا الى ما كتبه الانسان بقطرات دمه اكتب بدمك فتعلم حينئذ ان الدم روح . وليس بالسهل ان يفهم دماغياً . اننى ابغض كل قارىء كسول .

زبان فارسی

در باره خواندن و نوشتن

از تمام نوشته ها آنرا دوست دارم که نویسنده آنرا باخون خود نوشته باشد . باخون بنویس آنگاه خواهی آموخت که خون و روح یکیست . درك خون دیگران آسان نیست از اینروست که من از خوانندگان سرسری و سطحی متنفرم .

پس با در نظر گرفتن نکات مذکوره در فوق آنچه با خون تهیه شده است مقدس است و محصول این فداکاری اصول و ضوابطی میباشد که آنرا قانون اساسی نام نهاده ایم .

از دست دادن اصول در حکم از دست دادن حیات است .

این ضوابط قانون اساسی هر کشوری را بوجود آورده و قوانین موضوعه کشور باید مولود این اصول بوده و از آن سرچشمه الهام بگیرد .

این اصول است که وحدت ملی افراد يك کشوری را تشکیل و مخالفت با آن در حکم مخالفت با اساس حکومت ملی و آزادی افراد بوده و زمینه را برای اجرای سیاستهای گوناگون تهیه مینماید تا چرخهای يك کشوری روی اصول قانون اساسی سیر نکنند محال است آسایش و رفاه در آن جامعه وجود داشته باشد و آن کشور سیر تکاملی را پیماید و بکلیه اختلالات آن خاتمه داده شود .

هر فردی باید در حفظ ضوابط و اصول کوشا بوده و مانع هوسرانی های حکومت های وقت شود .

آنچه حقوق يك کشور را محافظت میکند اصول است و هستی و موجودیت هر کشوری بستگی بر رعایت آن دارد .

برای حفظ اصول و ضوابط که حقوق افراد را تشکیل میدهد قانون مجازات عمومی ماده ای پیشبینی نموده که رعایت آن برای هر کس در هر مقامی باشد لازم است که ذیلاً عین ماده ۸۳ درج میشود .

هر يك از وزراء - اعضاء پارلمان - و صاحب منصبان و مأمورین دولتی که برخلاف قانون آزادی شخصی افراد ملت را سلب کند و یا افراد ملت را از حقوقی که قانون اساسی با آنها داده محروم نماید از شغل خود منقصل و از پنج تا ده سال از حقوق اجتماعی محروم خواهند شد .

این ماده واضعین قوانین برخلاف قانون اساسی را با مجریان در یک خط عرضی قرار داده که وزراء و مأمورین دولت نتوانند در نتیجه اجرای مقررات برخلاف قانون اساسی و یا وکلاء مجلس با وضع قوانین برخلاف قانون اساسی حقوق مردم و جامعه را پایمال کنند .

این گونه مقررات قانون نبوده و در عداد ترهات و لاطائلات محسوب میشود وضع کننده و اجرا کننده آن مستوجب کیفر میباشند .

اگر حکومتی عملیات و مقررات حکومت قبل و مجلس را که برخلاف قوانین اساسی یعنی اصول و ضوابط است حفظ و اجرا کند آنوقت شعر آن شاعر مصداق پیدا کرده و باید گفت که تمام مجری بر نانه واحدی هستند که حکومت ملی را ازین برده و زمینه را برای اجرای سیاستهای خارجی هموار می نمایند و قربانیها و متضررینی که هدف این آماج قرار گرفته اند

نیز در نتیجه عدم رضایت و دلسردی سرمایه سیاستهای گوناگون واقع خواهند شد و آن اشعار ذیلاً درج میشود .

چه توان کرد جمله مأمورند	ور خطائی کنند معذورند
عقلشان نیست بر سر خودشان	بجز این کس نداده است نشان
ملتی هم نمانده کز سرشور	مشت کو بد به کله مزدور
نسل این خائین براندازد	کشوری با اساس نو سازد
همه در بند شیره و عرفند	با گرفتار دسته ورقند
خلق هم غوطه میخورد بلجن	نکنند اعتنا بگفته من

در هر حال از دولت فعلی که نوید اصلاحات را ب مردم میدهد انتظار داریم که قلم بطلان باینگونه تصمیمات و مقررات پوچ و بی اساس کشیده تصدی هشتاد این اختلالات باسخرجی که برای رفع آن بر بودجه ضعیف این کشور تحمیل شده است مرتفع گردد و عدم رشد خود را از قبول حکومت ملی در نزد بیگانگان ثابت نمائیم .

فقه اللغة از نظر مرکب

کلمه مرکب در زبان فارسی و ترکی چون از ترکیب چند ماده صورت گرفته و بسیط نمیشد مرکب نامیده شده است و در ترکی آنرا مورکب (Mürekkep) میگویند .

حبر در زبان عربی که بمعنی نقاشی و رنگ و آرایش است و مداد که از واژه ترسیم و کمک آمده است برای مرکب در آن زبان استعمال شده اند .

کلمه آنکر (Enere) در فرانسه و انک (Enque) در فرانسه قدیم و اینک - (Ink) در انگلیسی و انکیوسترو (Inchiostro) در ایتالیائی و انگک کوستون (Engkauston) در یونانی و انکوستوم (Enkaustum) در لاتینی و اینکت (Inkt) در هلندی و اینکو (inko) در اسپرانتو که بمعنی سوخته است برای مرکب وضع گردیده است .

کلمه بلك (Black) در سوئدی و بلك (Blekk) در نروژی و بلاك (Black) در دانمارکی که بمعنی سیاه است برای مرکب استعمال گردیده .

کلمه تینته (Tinte) در آلمانی و تینتا (Tinta) در اسپانیولی و تینتا (Tinta) در پرتغالی که از رنگ گرفته شده بمعنی مرکب میباشد .

مرکب را در زبان ارمنی تاناك (tshushp) میگویند که از کلمه تانن فرانسه که بمعنی مازو است گرفته شده و یکی از مواد مهم مرکب میباشد .

در زبان عبری که در تورات هم استعمال شده است مرکب را دیو (דיו) که معنی آن نیز رنگ است میگویند :

در زبان روسی مرکب را چرنیلا (Чернила) میگویند که اشتقاق آن از نیل و یا آبیلین سیاه آمده است که بعنوان مرکب استعمال شده است .

تقش مرکب در کشف جعل

برای آزمایش و امتحان مرکب هر سند و نوشته ای لازم است که کلیه حروف

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

وکلمات خطوط آنرا پایگدیگر تطبیق و مقایسه نمود تا درجه رنگ و تفاوت آن روشن شده و معلوم گردد که در برگ مورد ظن چه قسمتی از حروف و کلمات تیره و سیر بوده و چه قسمتی از آن روشن و کم رنگ میباشد و نیز تشخیص داد که آیا این اختلافات رنگ بستگی با تغییر مرکب دارد و یا اینکه در نتیجه غلظت و یا سیال بودن آن این اختلاف حاصل شده است زیرا اینگونه خطوط نوشتجات از لحاظ مرکب یکسان و مشابه پایگدیگر نبوده و در نظر هریکندهای ناچوری آن کاملاً ظاهر و هویداست .

زمان - مکان - رطوبت - خشکی - سرما - گرما - روشنایی و تاریکی تأثیر زیادی در نمایش رنگها دارد .

مرکب خوب در تابستان پس از چند هفته سیاه بنظر میرسد ولی در زمستان پس از تحریر چند ماه طول میکشد که مرکب روی کاغذ سیاه گردد .

مرکب در بادی امر سیاه بنظر نمیرسد و با بزرگ نمودن آن بوسیله ذره بین و یا مشاهده آن در روشنایی بصورت مرکب آبی ارغوانی درآمده و بعد کم کم رنگ آن تغییر کرده و به رنگ سیاه مبدل میگردد و عوامل مختلفه از قبیل رطوبت و خشکی و روشنایی و تاریکی و غیره مؤثر در شدت و ضعف رنگ آن میباشد .

تشخیص درجه رنگ مرکب بخوبی بوسیله عکس برداری صورت میگیرد و اختلافات جزئی آن با انجام این عمل معلوم میگردد زیرا تأثیر شیمیائی عمل روشنایی در رنگهای مختلفه بوسیله صفحات عکاسی اندازه گرفته میشود و این صفحات را که بی اندازه حساس در مقابل تشعشعات رنگی و کلیه الوان هستند اورتوکروماتیک (*Ortochromatique*) و یا پانکروماتیک (*Panchromatique*) میگویند .

در روشنایی روز هم میتوان بوسیله میکروسکوپ اختلاف رنگهای یک نوشته و سندیرا تحت مطالعه و آزمایش قرار داد و تفاوت آنرا بخوبی معلوم نمود .

شرط مرکب خوب استمرار و دوام رنگ آن است و مرکب نباید تحت تأثیر هیچ عاملی رنگ خود را از دست بدهد با مراجعه بکلیه اسناد و نوشتجات و دفاتر مورد ظن میتوان معلوم نمود که مرکبی که برای تنظیم آن بکار رفته است از چه نوع مرکب بوده و چقدر از سن آن بگذرد و آیا تمام قسمتهای اسناد مزبور از حیث شباهت رنگ مرکب و نوع آن باهم تطبیق میکنند یا نه و آیا تمام خطوط سند با یک مرکب و در یک زمان نوشته شده است یا نه مخصوصاً این معنی بیشتر در دفاتر تجاری که مورد استناد افراد و مقامات است مورد دقت واقع میگردد که آیا مندرجات دفاتر با یک مرکب و در یک زمان نوشته شده و یا مرکب و زمان تنظیم مندرجات دفاتر متفاوت است و از قدمت و حدوث مرکب کاملاً حقایق سکشف خواهد شد .

مرکبهای سیاه خیلی باهم شباهت دارند ولی مرکبهایی که رنگشان آبی و ارغوانی است از این قاعده مستثنی میباشد .

تفاوت رنگ مرکبها را میتوان بخوبی از کلمات و خطوطی که بین دو سطر نوشته

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

میشود و یا کلمات و حروف الحاقی مشاهده نمود مشروط براینکه این عمل در روشنائی روز انجام گردد .

قسمتهای باریک و پهن خط و ابتداء و وسط و انتهای آن باید در موقع معاینه و تطبیق دقت شود تا اگر اختلافاتی مشهود گردد مورد نظر قرار گرفته شود .

سندسازها برای اینکه سن مرکب را زیاد نشان دهند وثابت نمایند که این مرکب در صد سال قبل و یا زیادتر در تنظیم سند بکار رفته است و ظواهر سند را از حیث مرکب با تاریخ آن تطبیق نمایند روی کاغذهای کهنه زرد اسناد را تنظیم مینمایند زیرا مرکب در این قبیل کاغذها مسن تر از سایر کاغذها بنظر میرسد و هر بیننده ایرا از هر حیث اغفال مینماید . جعل سند که بر حسب ظاهر قدیمی و کهنه بنظر می آید مربوط بکاغذ کهنه و استعمال شده است نه مرکب آن و مرکب این نوع کاغذها مخصوصاً کاغذهای زرد را پیر و فرتوت نشان میدهد .

رنگ مرکب نوشتجاتی که با خشک کن خشک شده است با مرکب نوشتجاتی که در آن خشک کن بکار نرفته است فرق میکند زیرا خشک کن دشمن مرکب بوده و رنگ آنرا کاملاً از بین میبرد .

در تشخیص مرکب اسناد نکات زیرین را باید در نظر گرفت .

۱- آیا مرکب تمام حروف و کلمات خطوط سند باهم شباهت دارند و یا اینکه تفاوتی در آنها محسوس میشود ؟

۲- آیا خطوط یک نوشته و منضمات آن با یک نوع مرکب تنظیم شده است ؟

۳- آیا سند با مرکب جور و یا با مرکبهای مختلف تنظیم گردیده است ؟

۴- آیا اختلافات رنگ مرکب بستگی بشرایط و اوضاع و احوال آن دارد ؟

۵- آیا در اسنادی که تواریخ مختلفه دارند تغییرات طبیعی در مرکب ایجاد شده و یا اینکه اوضاع و احوالیکه در خطوط مشاهده میشود حاکی است از اینکه نوشته یا سند در یک زمان تحت شرایط مساوی تنظیم گردیده است ؟

۶- آیا مرکب همانطور که کهنه بنظر میرسد حقیقت داشته و یا سن آن غیر طبیعی و تصنعی بنظر میرسد ؟

برای فهم کلیه این نکات باید به مطالعه اوصاف و مشخصات و اختلافات مرکبها و آثار و کیفیت آن در نوشتجات پرداخت .

بعضی از مرکبها معروف بوده ولی قسمتی از آنها از نظر ما مجهول است .

باید دید در هر کشوری چه نوع مرکبهایی استعمال میشود و از دفاتر گمرکی و مراجعه به آثار این معانی کاملاً محرز میگردد .

اقسام مرکبهایی که مورد استعمال قرار می گیرند در کدام متضمن اوصاف خاصی بوده مورد نیازمندی یک طبقه از افراد میباشد .

مرکبهای دوده ای از قبیل مرکبهای ایرانی و هندی و چینی خیلی پر دوام و سیاه

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

میباشد و در اثر فعل و انفعالات شیمیائی محو نخواهد شد ولی غلظت آن زیاد و سیالی و روانی و رقت آن نسبت به مرکبهای دیگر کمتر است مرکب بقم از سایر مرکبها ارزانتر است قلمهای فولادیرا فاسد و خراب نمیکند و آثار آن در روی کاغذ پاک و شسته میشود ولو اینکه تازه بوده باشد ولی روان و سیال است در بدو نوشتن کمی سیاه بنظر میرسد ولی در اثر مرور زمان سیاهی خود را از دست میدهد .

مرکب نیگروزین (Nigrosine) قلمهارا فاسد نموده و ایجاد رنگ نمینماید و در نوشتن کمی سیاه است و به سهولت روان و جاری میشود مانند مرکب مازو سیر و پررنگ نمیگودد ولی رطوبت و آب تغییراتی در آن ایجاد نموده و آنرا خراب و فاسد میکند . از هر صد پاکت که در پستخانه مشاهده میشود چهل و پنج درصد آن مرکب بقم و سی درصد آن مرکب مازو و آهن و بیست و دو درصد آن مرکب نیگروزین و سه درصد آن مرکبهای مختلفه میباشد .

خطوط مرکب اسناد را با مرکبهای از همان درجه میتوان بجهت زیرین تشخیص داد:

- ۱ - از نظر سیری و روشنائی آن .
- ۲ - از جهت درجه رنگ و اختلاف آن با قسمتهای دیگر .
- ۳ - از نظر تغییرات کلی مرکب در نتیجه تغییرات شیمیائی .
- ۴ - از جهت نفوذ مرکب در الیاف کاغذ .
- ۵ - از نظر رنگ ثانوی آن بوسیله اشعه نور .
- ۶ - از نظر روشنائی و صافی آن .
- ۷ - از جهت رنگ خطوط خشک شده با قسمتهای لکه دار آن .
- ۸ - از نظر رسوب و ته نشستن آن در روی کاغذ پس از استعمال خشک کن .
- ۹ - از نظر جلا و درخشندگی آن .
- ۱۰ - از جهت روانی مرکب و یاد آمدن آن بصورت پر طیور پس از تحریر .

جعل کتب خطی و سرقعات و نوشتجات مؤلفان و مصنفان

یکی از کارهای عمده جاعلین و سند سازها جعل خطوط و سرقعات و کتابهای علماء و دانشمندان است که کتابهایی که بخط دیگران است منتسب به آنان نموده و از این حیث مبالغه معتابهی از اعتبارات کتابخانه و موزه های بزرگ و با از ثروت اشخاص باذوق و باضعیف النفس که اشتیاق به جمع آوری کتب خطی نفیسه دارند استفاده مینمایند این قبیل اشخاص باید به نکاتی که راجع به جعل قبلاً اشاره شده و بعد هم مفصلاً در هر قسمتی بحث خواهد شد متوجه گردیده و آن قواعد و اصول را معیار عملیات خود قرار دهند تا فریب اینگونه افراد را نخورده و پرده از روی اعمال آنان نیز برداشته شود .

در اکثر کتابخانه های مهم ایران از قبیل :

کتابخانه مجلس - کتابخانه آستان قدس - کتابخانه مدرسه سپهسالار - کتابخانه ملی - کتابخانه سلطنتی - کتابخانه قم - کتابخانه حاج حسین آقای ملک - کتابخانه مرحوم حاج سید

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

نصرالله تقوی رئیس اسبق دیوان کشور- کتابخانه سرلشکر فیروز وسایر کتابخانه های خصوصی اعیان و اشراف قدیم کتب خطی وجود دارد که از لحاظ خط و خطاط آن ملاکی در دست هست و نمونه و آثاری از خطوط آنان بطور قطع و یقین وجود دارد که ممکن است آن کتب قدیمی خطی را از روی این نمونه و میزان و مقیاس سنجید و حکم کرد فلان کتاب خط کدام نویسنده است و این قبیل خطوط بیشتر از قرن هفتم و هشتم هجری بعد است که تقلید و جعل آنها شده و میشود و باید استاد خط شناس عالم و متبحر صحیح و سقیم را تفکیک کند و این خبرویت بیشتر در نتیجه ممارست بدست می آید.

ولی هرچه از قرن هفتم عقب تر برویم این تشخیص مشکل تر میشود و ضابطه و قاعده و نمونه ای از خط صاحب خط در دست نیست که معیار کار مشخص آن قرار گیرد مثلاً هزاران کتاب دعا یا کلام الله مجید را در کتابخانه های نامبرده بائمه اطهار علیهم السلام نسبت میدهند که واقعاً نمیتوان بضرر مسطوحه خط این قرآن خط امام علیه السلام باشد زیرا اولاً مجالی برای امام با آن اشکالاتی که معاندین و دشمنان اموی و عباسی فراهم میکردند باقی نماند تا به کتابت قرآن پردازد بعلاوه قسمت اعظم وقت صرف ارشاد و تبلیغ و تعلیم احکام اسلام به مردم میشد مضافاً اینکه در دستگاه اکثرائمه اطهار مؤمنین و فدائیان و کسانی بودند که سمت کتابت و منشی گری را داشته و برای تیمن و تبرک قرآنی تحریر و به امام اهداء نمایند.

همینطور در مورد خطوطی که به حکماء و فلاسفه و دانشمندان قبل از قرن هفتم مانند بوعلی سینا - رازی - ابوریحان بیرونی - ابن مسکویه و غیره نسبت میدهند که چون نمونه ای در دست نیست که ضابطه و فارق باشد نمیتوان این خطوط را قطعاً خط آنها دانست و بروزارت فرهنگ است که سادرت بدو عمل نماید:

اولاً کتاب بزرگی بلمب و مهر شده تهیه و از رجال و قدسا و وزرا و وکلا و نویسندگان و دانشمندان و مؤلفان و مصنفان نمونه خطی در آن کتاب بگیرد و نگاهدارد که برای آتیه سند و نمونه ای بوده ضمناً یادگاری از روحیه و طرز فکر رجال ما باشد.

ثانیاً با دقت هرچه تمامتر با کمک متخصصین داخلی و خارجی نمونه خطی و صحیحی از خطوط طائمه اطهار و حکما و فلاسفه و بزرگان قدیم را از کتابخانه های عمومی یا شخصی و از کتابخانه های خارج از کشور و یا بوسیله مستشرقین و نمایندگان ایران عکسبرداری نموده و در کتاب مخصوصی ضبط نمایند که نمونه مزبور ضابطه و معیار باشد و باینوسیله بتوان از فروش کتب و نوشتجات معمول کلاه برداران جلوگیری نموده و مردسرا از قریب آنان نجات دهند.

در اروپا خطوط علماء و دانشمندان را جعل نموده و از روی نسخه های اصلی ساخته اند.

در ایتالیا غزلهای (Tasse) و در انگلیس نامه های لرد بایرون (Lord Byron) و در آلمان مراسلات شیلر (Schiller) را جعل نموده اند.

برای پی بردن و شناختن نوشتجات خطی معمول هر نویسنده بکارشناسان باتجربه و با مهارت توسل نموده تا در سایه عادتیکه برسیدگی این قبیل خطوط و بخصوصاً مطالعه

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

و کشف خطوط قدیمه که به پالتوگرافی (Paléographie) معروف است خطوط اصیل را از غیر اصیل تمیز دهند .

برای کمک بعملیات کارشناسان خطوط مسلم الصدور کلیه نویسندگان و رجال را جمع آوری نموده و طبع کرده و در دسترس عموم گذاشته اند تا در موقع ضرورت خطوط مظنون را که متناسب بهر نویسنده است با خطوط آن مجموعه ها تطبیق نمایند و این عمل کار کارشناسان را کاملاً تسهیل و آسان مینماید .

درفرانسه دو نفر موسوم به برار (Bérard) و شاتوژیرون (Châteaugiron) مجموعه ای بنام خطوط و نوشتجات مردمان معروف -

(L'autographie des hommes célèbres) درست نموده و از ۱۸۲۸ تا ۱۸۳۰ جمع آوری کرده و آنها را طبع رسانیده اند .

در انگلستان شخصی بنام جون گاف نیکلز (John Gough Nichols) مجموعه ای در چند جلد تحت عنوان نوشتجات سلاطین - نجباء - دانشمندان و شاهیر معروف تاریخ انگلستان (Autographs of royal, noble, learned and remarkable personages conspicuous in english history) را در ۱۸۲۹ تهیه و طبع نموده است .

در آلمان شخصی موسوم به آدلف بشر (Adolf Becher) در اشتوتگارت نیز در چهار جلد در ۱۸۴۶ مجموعه ای تحت عنوان -

(Sammlung historich berühmter autographen) که موسوم است بمجموعه نویسندگان و مؤلفان معروف تاریخی تهیه و طبع نموده است .

در ایتالیا یک نفر موسوم به ژ. میلانزی (G. Milanesi) در ۱۸۷۶ نیز مجموعه ای بنام هنرمندان ایتالیا (La scrittura d'artisti italiani) تهیه کرده که مورد توجه قرار گرفته است .

این نوع مجموعه ها کار علمی و ذوقی و تجاری بوده و موضوع اصالت خطوط نویسندگان از نظر تجارت و تاریخ نیز اهمیت بسزائی را پیدا نموده است .

در امپراطوری دوم نامه های مجعول لوی ۱۶ (Louis XVI) ماری آنتوانت (Marie - Antoinette) و مادام الیزابت (Madame Elisabeth) در دست مردم زیاد بود چنانکه ورن لوکاس (Vrain Lucas) یکی از جاعلین معروف آلمان در ۱۸۶۹ مقدار زیادی خطوط مجعول را به میشل شاسل (Michel Chasles) ریاضی دان معروف فروخت ولی در میان این خطوط مجعول اسنادی پیدا میشد که موجب ظن و اشتباه کسی نمی گردید . و هر کس در بادی نظر آنها را اصیل میدانست مثلاً نامه ساری مادلن (Marie Madeleine) بحضرت مسیح .

نوشتجات نیوتون (Newton) پاسکال (Pascal) رابله (Rabelais) لاپرویر (La Bruyère) از طرف آکادمی علوم بیچاپ رسیده و صحت و اصالت آن کاملاً تأیید شده بود تا اینکه بوسیله م . پ. فوژر (M. P. Fougère) و دانشمند بروستر - (Le savant Brewster) مجعولیت نامه های پاسکال و نیوتون ثابت گردیده و پرده از روی این تقلبات برداشته شد .

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

جنون جمع آوری کتاب مخصوصاً کتب خطی در تمام کشورها وجود دارد این جنون را بیبلیومانی (Bibliomanie) یعنی جنون جمع آوری کتباب میگویند و داشتن مرقات و کتب خطی قیمتی از نظر تجارت و حظ نفسانی میباشد این غریزه بقدری در بعضی اشخاص شدت دارد که منتهی بجنون شده است .

روژنس (Rougens) پسر غیر مشروع پرنس دوکنتی (Prince de Conti) که از خانواده بوربون کنده (Bourbon Condé) وخیلی محبوب او بود ولی متأسفانه ازدو چشم نابینا بوده است یکی از خواستاران درجه اول عتیقه و کتب خطی درعالم محسوب میشد و هرروز کتب خطی و مدال و مسکوکات و اشیاء عتیقه را استشمام میکرد و دست روی آن میکشید تالذتی برای او دست دهد .

میکل آنژ (Michel Ange) حجار معروف ایتالیائی هم کور بود و بادست نیمی تنه آپولن (Apollon) رب النوع روشنائی و هنر را که در واتیکان (Vatican) موجود است هرروز نوازش میکرد و این تلمس یکنوع خوشی و مسرت در او ایجاد مینمود و مجموعه ای پس از خود باقی گذاشت که بعد از مرگش در ۱۸۳۳ فروخته شد .

در ۱۸۳۸ شاعر گمنامی تصنیفی تحت عنوان **تاجر کتب خطی** بصورت فکاهیات و طبییات در آورده و معروف است که یک شب عده ای از تاجر پشت هم انداز برای صرف شام دور هم جمع گردیده هر یک موضوع یک قطعه از آنرا تهیه کرده بشاعر داده اند و او هم تمام آنها را باینصورت در آورده است که عین فرانسه و ترجمه آنرا ذیلاً نقل میکنیم تا خوانندگان گراسی بدانند که جاعلین چگونه باهم اشتراک سماعی داشته و به چه نحوی مردم را فریب داده و ثروت آنانرا میربایند .

Le marchand d'autographes Circulaire aux amateurs. Air: Vive la lithographie!

Messieurs, j'ai des *Autographes*
De tous temps, de tous pays;
Signatures et parafes,
Que je vends non garantis.

J'ai lettres et parchemins,
Manuscrits de toutes mains,
Je vous satisferai tous:
Demandez selon vos goûts.

Savant, prince ou saltimbanque,
Courtisanes ou valets,
J'ai, hors des billets de banque,
Toutes sortes de billets.

Vous verrez dans mes cartons
Des Molières, des Newtons;
Vous verrez le Balafré,
Bobèche et Galimafré.

Car l'autographomanie,
Sur tous jetant son Grappin,
Place l'homme de génie
Près du sot ou du coquin.

Aussi je sais bien à qui
Je réserve ce Fieschi;
Cet auteur, plat et Bouffon,
Se paiera plus qu'un Buffon.

J'attends des bords germaniques,
Par le roulage, un ballot
Plein de Pièces Magnifiques,
Que je vous vendrai par lot.

Je fais venir d'Astrakan
Les papiers de Gengis-Khan,
Et du couvent du Thabor
Un Nabuchodonosor.

Enfin, je suis à la piste
D'un antique papyrus,
Prouvé par un helléniste
Autographe de Cadmus.

Je vous offre, en attendant,
Messieurs, ce Pierré le Grand;
Il peut braver l'examen
Car il est sur du vélin.

Reconnaissez l'âme ardente
Du vainquer de Marengo,
Dans cette page éloquente
On n'en peut pas lire un mot.

Cet ordre est de Charles Neuf,
Malgré son air un peu neuf;
Mais de ce qui fait son prix
Combien vous serz surpris!

C'est que depuis une Année,
(Ici la date en fait foi),
Une fièvre cutanée
Avait emporté ce roi.

Ce billet de Pompadour
N'est pas un billet d'amour ;
Fi! ce serait trop commun,
Vous n'en voudriez pas un.

Mais celui-ci vous présente
Un intérêt des plus grands:
Elle y parle de la rente
Et dit qu'elle a mal aux dents.

Cet autographe si beau
Est du fameux Mirabeau ;
Il est écrit tout entier
De la main . . . . de son portier.

Entre la Perse et la Chine
Voilà le traité de paix ;
Quoi qu'on dise, j'imagine,
Qu'il n'en exista jamais.

Mais moi, je n'ai point douté
De son authenticité:
Des archives dont il sort
On y voit le timbre encor.

Car, soit dit sans vous déplaire,
On n'est point franc amateur
A moins d'être un peu faussaire
Ou légèrement voleur.

Ce que j'approuve surtout,
C'est qu'on fasse argent de tout ;
Qu'on vende aujourd'hui bien cher
Les cadeaux reçus d'hier.

Foin de la délicatesse!
Ma foi, j'ai bien des regrets
Qu'une certaine maîtresse
M'ait fait brûler ses secrets.

Grâce à son nom très-connu,
Quel gain m'en fut revenu!
Notez que plusieurs amis
s'y trouvaient fort compromis.

Si mon honorable père
Avait joui du carcan,
j'aurais mis, sort prospère!
Tout ses écrits à l'encan.

A cent francs ce Frédéric,
A deux cents francs ce Garrick,
A cinq cents francs Cotillon,
A mille écus Trestaillon.

Dans l'ardeur qui vous transporte,
Dépensez comme des fous;
Mais au pauvre, à votre porte,
Ne refusez pas deux sous.

Achetez aveuglément
Et profitez du moment;
Cette noble passion
Se nourrit d'illusion.

Si le dégoût allait suivre
Et ralentir cet essor,
On vendrait au poids du cuivre
Ce qu'on paye au poids de l'or.

Messieurs j'ai des *autographes*
De tous temps, de tous pays,
Signatures et parafes,
Que je vends non garantis.

طریقه کشف جبل در عصر حاضر

تاجر کتب خطی بخشنامه بدو متداران کتب خطی آهنگ: زنده باد چاپ سنگی

من کتب خطی از هر عصری و هر کشوری با امضات و دستینه‌هایی از بزرگان عالم دارم که بدون قید ضمانت می‌فروشم .

من نامه‌ها و مرقعات و کتب خطی از هر قسم و هر کس دارم که موجب رضایت همه خواهد شد . هر کس می‌تواند روی ذوق و سلیقه خود بمن مراجعه نماید .

دانشمندان - دلتک‌ها - درباری‌ها - چاکران - من غیر از اسکناس هر نوع نوشته‌ای دارم .

در کیف‌های من از نوشتجات **مولیر** - **نیوتون** - **بالافره** - **بوش** - **گالیمافره** وجود دارد .

چون جمع‌آوری کتب و نوشتجات خطی چنگال و مخالف خود را روی همه کس فرو میرد و دهاء و نوابغ را در ردیف حقایق و اشخاص ناچسب قرار میدهد .

همچنین من میدانم برای کی خط **فیه‌شی** را تهیه میکنم قیمت آثار آن مؤلف ساده و لوده بیش از دوره **بوفن** پرداخته خواهد شد .

من منتظرم که از سواحل آلمان بوسیله عرابه یک عدل نوشتجات و قطعات عالی برسد تا آنها را به اقساط بفروشم .

من برای شما از **حاجی طر خان** کاغذهای **چنگیز خان** و از صومعه **تابور** نوشتجات **بخت‌النصر** را وارد میکنم .

باری من در جستجو و تکاپوی قطعه پایروس قدیمی هستم که بوسیله یک یونانی خط **کادموس** تصدیق شده است .

آقایان اگر صبر کنید من آثار **پتر کبیر** را هم بشما میدهم چون روی پوست گوساله ترسیم شده است ممکن است ناچیز شمرده شود .

بشناسید روح پر حرارت فاتح **مارنگو (بناپارت)** را در این صفحه فصیح و بلیغ که یک کلمه‌اش خوانا نمیشد .

این فرمان **شارل نهم** است با وجود اینکه کمی نوبنظر میرسد ولی از قیمت آن متعجب و حیران خواهید شد .

یکسال است و تاریخ این نوشته ما را معتقد میکند که تب جلدی پادشاه را خشمگین کرده است .

طریقه کشف جعل در عصر حاضر

این نامه **پمبادور** نامه عاشقانه نیست افسوس آنچه را که همه میخوانند شما حتی به یکی از آنها نیز مایل نیستید.

ولی این نوشته متضمن منافع سرشاری است زیرا گفتگو از درآمد کرده و میگوید که آن خانم درد دندان دارد.

این مرقع خیلی قشنگ از **میرا بو** بوده و تمام آن بدست دریانش نوشته شده است. بین **ایران و چین** عهدنامه صلح منعقد شده گرچه صحبتش را میکنند ولی تصور نمیکنم وجود خارجی داشته باشد.

ولی من هیچ تردیدی در صحت آن ندارم و از بایگانیهای که خارج شده هنوز آثار تمبرش هویداست.

زیرا همانطور که گفته شده است بدون اینکه بدتان بیاید هیچوقت طالب صحیحی پیدانمیشود مگر اینکه **جعل کوچکی** در آن اعمال شده و یا کمی دزدی در آن به کار رفته باشد.

آنچه که همیشه مورد تصدیق من است این است که از این چیزها پول بدست میآید و تحف و هدایائی را که دیروز بدستشان آمده است گران میفروشند.

آه از این ظرافت طبع - بعقیده من خیلی باعث تأسف است که بعضی ازرقای من اسرار خودشانرا فاش کنند.

به یقین برای معروفیت اسم آن چه درآمدی عاید من شده است و در نظر بگیرد که چند نفر دوست و همکار در این قضیه باهم دست داشتهاند!

اگر پدرش راقتند من از گردن بند جواهر استفاده کرده بود ای بخت خوش تمام نوشتجات او را در معرض حراج میگذاشتم.

فردریک را بصد فرانک **گار پک** را به دو صد فرانک و **کوتی یون** را به پانصد فرانک و **ترستایون** را به هزار اشرفی میفروختم.

آن حرارت و شوقی که بشما پروبال میدهد مانند دیوانگان خرج نمائید از فقیری هم که درب خانه شما تکی میزند دوشاهی دریغ و مضایقه ننمائید.

کور کورانه میخرید و از وقت استفاده می نمائید این غریزه نجیب از توهم و خیالات الهام میگیرد.

اگر خدای ناکرده متعاقب آن حرارت بی میلی باشد این شوق و ذوق را ازین برده آنچه را که به قیمت طلا داده اند به قیمت مس خواهند فروخت.

آقایان من کتب خطی از هر عصر و از هر کشوری با امضات و دستینه هائی از بزرگان عالم دارم که بدون قید ضمانت میفروشم.

برای اینکه ملالتی برای خوانندگان بیش از این فراهم نشود بهمین قدر اکتفا کرده و از بسط مقال پوزش طلبیده و بقیه اقسام جعل و عناصر و عوامل آنرا در شماره های بعد درج خواهیم نمود و توفیق همگی را از خداوند مسئلت مینمایم. (بقیه دارد)